

Verksamheten på arbetsmarknaden

Övre gräns för det anvisade anslaget (€): 150 000 €
Tidsplan: 1/2017–09/2017

Bakgrund till informationsbehovet och behovsbeskrivning med motiveringar:

Den höga långtidsarbetslösheten och strukturella arbetslösheten är ett centralt problem i den finländska ekonomin och en faktor som gör att sysselsättningsgraden ökar långsamt. Under de senaste åren har arbetslösheten ökat samtidigt som antalet lediga arbetsplatser har förblivit mer eller mindre oförändrat. Arbetslösheten har relativt sett ökat mest i de stora städerna, där också utvecklingen av lediga arbetsplatser har varit förhållandevis positiv.

Den så kallade Beveridgekurvan, som beskriver effektiviteten på arbetsmarknaden, har utvecklats på ett sätt som tyder på att den strukturella arbetslösheten har ökat¹. Detta tyder på att det har blivit svårare för arbets sökande och lediga arbetsplatser att mötas. Däremot menar bl.a. rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken att fenomenet åtminstone delvis beror på att praxis inom statistikföringen har förändrats och att den strukturella arbetslösheten inte har ökat väsentligt efter finanskrisen.²

Enligt arbetskraftsförvaltningen fanns det i augusti 2016 ca 220 000 arbetslösa som under mer än ett år utan avbrott eller upprepade gånger hade varit arbetslösa eller omfattats av sysselsättningsåtgärder. Den strukturella arbetslösheten enligt denna definition omfattade ungefär 2/3 av alla arbetslösa och har ökat under de senaste åren (delvis som en följd av att praxis inom statistikföringen har förändrats).

Problemen med matchning av arbetskraft på arbetsmarknaden kan i princip bota i orsaker som har att göra med antingen yrkesskicklighet eller regionala obalanser. Även faktorer som har att göra med hur aktiv arbetssökningen är och med bidragsfällor som beror på den sociala tryggheten kan göra det svårare att tillsätta lediga arbetsplatser, förvärma matchningsproblemen och höja den strukturella arbetslösheten.

Den strukturella arbetslösheten och de incitamentproblem som den delvis grundar sig på gäller i synnerhet lågavlönad arbetskraft med relativt låg produktivitet. Sysselsättningsgraden för denna grupp är lägre än medeltalet. Invandrarnas andel av denna grupp är relativt hög, och därför är det viktigt att identifiera och avlägsna faktorer som kan orsaka friktion för att garantera att invandringen har en positiv sysselsättningseffekt. Också äldre löper en större risk att bli långtidsarbetslösa.

Ett exempel på problem i samband med bidragsfällor är att hyresbostäderna har blivit dyrare i tillväxtcentrumen, vilket botten i att hyrorna har kanaliserats till utkomststödet. Detta har lett till att användningen av sekundär social trygghet har ökat och till att bidragsfällorna har förstärkts i synnerhet i huvudstadsregionen, där det är vanligt att bo på hyra. Utvecklingen har lett till att nivån på reservationslönerna, i synnerhet för ensamstående föräldrar, har stigit väldigt högt. De höjda hyrorna i tillväxtcentrumen tenderar även att försämra arbetskraftens regionala rörlighet.

Att identifiera den strukturella arbetslöshetens utveckling och de bakomliggande orsakerna är en

¹ Se t.ex. Obstbaum M. och Tuomala J. Rakenteellisen työttömyyden riski kasvaa, VATT Policy Brief 2/2015.

² Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2014, tammikuu 2015.

central förutsättning för att sysselsättningsfrämjande politiska åtgärder ska kunna sättas in och dimensioneras rätt. Det är därför viktigt att producera aktuell och vetenskapligt väl underbyggd information om arbetsmarknadens funktion, arbetslöshetens karaktär och hindren för sysselsättning. Utgående från analysen bör det utarbetas allmänna policyrekommendationer och bedömas hur träffande de konkreta politiska åtgärder som lyfts fram i den offentliga debatten är.

I forskningsprojektet bör man noggrant utreda de faktorer som ligger bakom den observerade förskjutningen i Beveridgekurvan, inklusive problemen i anslutning till statistikföringen av arbets sökande och lediga arbetsplatser. Om det är möjligt bör en regional dimension till denna del fogas till forskningen genom att olika regionala Beveridgekurvor undersöks och jämförs. Analysen bör kompletteras med eventuella andra aspekter av hur den strukturella arbetslösheten och verksamheten på arbetsmarknaden har utvecklats under den senaste tiden. Det skulle vara värdefullt om man på basis av analysen kunde bedöma inte bara hur omfattande den strukturella arbetslösheten är, utan också hur den fördelas i förhållande till bakomliggande faktorer (yrkesrelaterad/regional matchning, incitament, hur aktiv arbetssökningen är osv.).

Omfattningen och effekten av kopplingen mellan stödsystemet och priset på hyresbostäder bör utredas noggrant och med hjälp av empirisk forskning baserad på så aktuellt material som möjligt. I samband med detta bör man beakta inverkan såväl på hyresnivån som på de beslut som gäller utbudet på arbete. Vid sidan av utkomststödet är det skäl att beakta också den inverkan som annan relevant social trygghet har på incitamenten för att ta emot arbete för olika inkomstnivåer och olika typer av hushåll. I arbetet bör man sträva efter att kvantifiera hur stora och hur allmänna de upptäckta incitamentproblemen är och efter att föreslå politiska åtgärder för att förebygga problemen.

Vidare skulle man i projektet kunna överväga möjliga policyrekommendationer i fråga om bl.a. främjandet av aktiv arbetssökning. Arbetssökningen har bedömts vara mindre aktiv i Finland än i de övriga nordiska länderna.³ Till denna del kan exempelvis en konsekvensanalys av de förändringar som skett inom metoderna i arbetsmarknadspolitikerna komma i fråga, och ett möjligt tillvägagångssätt är en jämförelse av praxis vid arbets- och näringsbyråerna i de nordiska länderna. Utifrån resultaten bör man utarbeta policyrekommendationer och bedöma hur träffande de politiska åtgärder som lyfts fram är. I fråga om det senare handlar det bl.a. om lönesubventioner, rörlighetsunderstöd och villkoren i samband med skyldigheten att ta emot arbete. I bedömningarna beaktas även politiska åtgärder som är under beredning.

I projektet ska man använda material (på individ- och företagsnivå) som är tillräckligt detaljerat och så aktuellt som möjligt.

Projektet kan genomföras antingen i form av en helhet av en aktör eller av ett konsortium eller, enligt bedömning, i form av separata delprojekt. I det senare fallet är det skäl att se till att de olika delprojekten håller kontakt under beredningen för att säkra synergieffekterna och en koherent helhetsbild.

Forskningsfrågor:

- Vilka faktorer ligger bakom den förskjutning som observerats i Beveridgekurvan?
- Hur har Beveridgekurvan utvecklats i olika regioner, och vad berättar de regionala skillnaderna om verksamheten på arbetsmarknaden?

³ Langenbucher, K. How demanding are eligibility criteria for unemployment benefits, quantitative indicators for OECD and EU countries, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 166, OECD 2015.

- Vilken är uppskattningen av nivån på den strukturella arbetslösheten i Finland (med olika metoder)?
- Vilka faktorer ligger bakom den strukturella arbetslösheten, och vad har de för relativ betydelse?
- Vilka är de viktigaste bidragsfällorna som höjer reservationslönerna för sysselsättning, och hurdana hushåll gäller de? Ett hur betydande problem är det i detta sammanhang att utkomststödet kapitaliseras i hyrorna, och vad kan man göra för att åtgärda saken?
- Är arbetssökningen mindre aktiv i Finland än i referensländerna, och behövs det nya åtgärder, i synnerhet inom arbetskraftsservicen, för att främja aktiviteten?
- Hurdana politiska åtgärder borde man i ljuset av analysen överväga, utöver dem som det redan fattats beslut om/som är under beredning, i synnerhet med tanke på målet att höja sysselsättningsgraden?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Har samband med insatsområdet sysselsättning och konkurrenskraft i det strategiska regeringsprogrammet och med följande spetsprojekt: *Bidragsfällor som utgör hinder för att ta emot arbete undanröjs och den strukturella arbetslösheten minskas och Arbetskraftsförvaltningen reformeras så att den stöder sysselsättningen.*

Informationsproduktionens huvudsakliga former: Lägesbildsanalys, utvärdering av politiska åtgärder